

Vzpomínání na doktora Lunu ...

ZDENĚK LAŠTOVIČKA

U Hřbitova , Jihlava, CZ – 586 01

V poslední době zažívám zvláštní situaci. Po odchodu z činného zaměstnaneckého vztahu do tzv. „důchodcovské nory“ jsou po mně občas požadovány písemné vzpomínky na nejrůznější pracovní i životní události, ale hlavně vzpomínky na pozoruhodné osobnosti, které jsem na té zajímavé cestě životem potkal. A tak není divu, že jsem byl jihlavskými muzejníky vyzván ke vzpomínce na šarantního geologa RNDr. Jana Lunu z jihlavského Geologického průzkumu, který nás – jeho přátele, spolupracovníky a kamarády – letos tak nečekaně (řekl bych až „zákeřně“) navždy opustil...

Dobře, vyhovím zadanému požadavku a to zvláště proto, že na Honzu Lunu zavzpomínám velmi rád, protože byl nejen mým kamarádem, ale navíc i povahově blízkým člověkem. Blízkým v tom, že mimo své práce jsme měli rádi i legraci a také v nás bylo něco „potměšilého“ – rádi jsme si dělali neurážlivou legraci z druhých (tedy myšleno z blízkých kamarádů a přátel). Nedivte se tedy, že moje vzpomínání na Honzu nebude vážné a pietně laděné, ale spíše vedené v obdivně veselém duchu. A tak než začnu, musím mé kontakty s Honzou Lunou rozdělit na tři etapy. V **té první**, nejstarší – je vzájemné poznání, seznámení a téměř denní pracovní kontakt, **druhá** je z období, kdy jsme se pracovně rozešli a setkávali se jen občas a **třetí** je z té nejposlednější doby, ukončené tím přesmrtným pátkem 6. května, kdy jsme se v jihlavském krematoriu s Honzou tak originálním způsobem navždy rozloučili... (pochopitelně moje vzpomínky míří hlavně na etapu první!).

Na příchod doktora Luny do jihlavského Geologického průzkumu si dobře pamatuji, protože jsme byli odborně zásobováni především absolventy geologie z brněnské Masarykovy univerzity (tehdy to byla Univerzita J. E. Purkyně) a najednou se objevil „pan“ absolvent pražské Karlovy univerzity. Ale měl poutavou diplomovou práci z Vysočiny o lithném pegmatitu u Krasonic. Byl původem z Dačic, mineralogické lokality této oblasti rád poznával a tak jsme začali společně vyjíždět (mimo běžné pracovní úkoly), hledat, kopat a sbírat nerosty. Byl to veselý mladík – nějak jsme k sobě patřili a naše kamarádství se stále prohlubovalo. Bydleli jsme v Jihlavě a na chaty (vzdálené od sebe jen 2 km) jsme jezdili do přírodního chrámu zvaného Česká Kanada (oblast mezi Dačicemi a Jindřichovým Hradcem). Tehdy jsem začal dálkově studovat, ale na to nebyly v Geologickém průzkumu dobré podmínky, protože práce tam byla časově i fyzicky velmi náročná. Přešel jsem tedy na studijně výhodnější místo – do jihlavského Muzea

Vysočiny. Honza se tomu smál, protože věděl, jak se změnil můj plat – přesněji řečeno jak se pronikavě snížil. Ale když chce člověk mít čas na studování – musí něco obětovat. Jenže nejen to místo, ale i ta parta na přírodovědeckém oddělení byla vynikající: zoolog Bedřich Slavík, botanik Ivan Růžička, preparátorky: Helena Šabatková (Marie Vrzáková). Jako geolog jsem mezi ně zapadnul jak do rodiny a hned obdržel zásadní úkol – vytvořit kolektiv spolupracovníků na Vysočině, kteří budou pomáhat doplňovat naše ústavní geologicko-mineralogické sbírky. A když jsem přišel z Geologického průzkumu, tak jsem využil jeho geology a jeden z prvních byl dr. Jan Luna. Tímto způsobem se dostal k muzejní spolupráci a tomuto vztahu zůstal věrný po celý život. Jak už jsem naznačil – parta na přírodovědeckém oddělení byla veselá a tak přijetí Honzy Luny bylo odpovídající. Zoologická preparátorka vytvořila z ulovené myši nádherný preparát, Bedřich a Ivan to nainstalovali tak, že na pracovních stolech, zatažením za nit', vyjel tento hlodavec (z úkrytu pod kalendářem) dopředu – směrem k židli, kde seděl nějaký host. Honzovi Lunovi se tedy nejprve uvařila dobrá jihlavská káva, a když se chystal usrknout vonící tekutinu z porcelánového hrnku, vyjela proti němu ta myš ... a už místnost burácela smíchem. Honza si pochopitelně leknutím kávu vylil na košili, na oblečení! Takovýchto legráček se na oddělení dělaly desítky (snad to jednou někdo dodatečně zdokumentuje, byla by škoda to zapomenout a nezveřejnit). Dr. Luna byl muzejník a jejich činností nadšen (nerad bych tehdejší přírodovědecké oddělení prezentoval pouze jako veselou společnost – pravdou je, že odborně patřilo mezi nejlepší v republice!) a tak jsme spolupracovali v terénu, kanceláři, při publikační činnosti i v laboratoři. Vzpomínám, že dokázal zajistit i vysoce moderní průzkumnou techniku. Bylo to v době, kdy jsme začali dokumentovat staré dolování a na jedné akci s mineralogickým kroužkem pionýrů se nám podařilo objevit unikát – kovovou středověkou důlní známku. Honzu Lunu to nesmírně nadchlo a začal konat. Napsal své příbuzné (tetičce?) do Ameriky, zda by mu nebylo možné poslat (jako dárek k narozeninám) přístroj na hledání kovových předmětů. Tetička vyhověla a Honza musel přijít na celní oddělení, kde byl balíček z Ameriky podroben přísné kontrole. Celníci vše prohlédli do detailů, včetně trubkového hledače ve tvaru hokejky, a nakonec se zeptali, co to vlastně je? Šprýmař dr. Luna odušil s vážnou tváří, že vysavač do auta. A tak byl tento jedinečný přístroj proclen jako autovysavač...! A díky „vysavači“ se dostaly do sbírek

jihlavského muzea mnohé cenné předměty – například stará středověká hornická kladiva, dláta a další kovové důlní předměty. Původně jsme je na zarostlých důlních haldách hledali pracným kopáním a prohlížením každého úlomku, ale Honza Luna s unikátním americkým přístrojem nacházel bezproblémově nejen jednotlivé nástroje, ale nejednou i místa, kde bylo středověké nářadí kdysi odloženo ve větším množství.

Také není možné zapomenout na vyvrcholení tohoto bádání. V roce 1977, kdy se v Jihlavě na části středověkého těžebního území stavělo panelové sídliště, došlo při výkopu kanalizace k náhodné otvírce středověkých dolů. Osud nám byl tak příznivě nakloněn, že jsme mohli do těchto chodeb sfářat a co se dalo prolézt i zdokumentovat. Honza Luna, Jirka Suchý, Zdeněk Procházka a Božka Paučková-Růžičková – to byla ta šťastná parta. Bezpečnost jsme se pokoušeli zajistit hornickými přilbami a dlouhým pevným lanem – kdo slezl do středověkého dolu a začal prolézat chodby, musel se v pase přivázat a u ústí jej držení a popouštění jistil kolega. Honza Luna byl tak vzrušený a netrpělivý, že do důlního bludiště musel lézt jako první. Naštěstí jsem měl sebou fotoaparát a tak jsou ty unikátní zážitky i obrazově zdokumentovány, včetně lana, ke kterému se někdo přivázał, ale na povrchu ho nikdo nejistil (doufám, že to nebude číst nikdo z Báňského úřadu?). Honza Luna byl z hlediska bezpečnosti sice zbrklý, ale nezapomenul si do podzemí vzít geologické kladivo a sáčky na vzorky. Aniž jsme to nějak postřehli – odebíral vzorky ze stěn chodeb, z čelby, z podloží...

Na tento zážitek navazuje málo známé pokračování – dalo by se říci „přesun ze středověku do současné doby“. Musím připomenout, že šlo o rok 1977 – tedy období totalitního režimu a silné normalizace po událostech v roce 1968. Doktor Luna vzorky odebrané ve středověkém dole zanalyzoval a nestačil se divit. Horniny byly plné minerálu sfaleritu (ZnS) a to v takovém množství, že se prý jednalo o mimořádnou ložiskovou anomálii zinku. Aby si nečekané výsledky potvrdil, odebral další vzorky z povrchových partií v okolí šachty (i ze širšího okolí). Laboratorní analýzy opět vysoký obsah zinku potvrdily. A tak se na mne obrátil s návrhem, že společně vypracujeme předběžný projekt na průzkum tohoto území, ten odevzdáme na příslušné geologické ústředí v Praze s žádostí o finanční zabezpečení celé akce. V první etapě to bylo (včetně kopáčských, vrtných a laboratorních prací) odhadnuto asi na 2 miliony Kčs. Dobře – dohodnuto, zpracováno, odesláno do Prahy. A pak to přišlo! Kádrový referent vyzval dr. Lunu, aby se okamžitě dostavil do kanceláře soudruha ředitele a já jsem byl pozván na tu samou dobu. Vstoupili jsme do ředitelny a tam stál celý červený a rozčilený šéf Geologického průzkumu a ač býval jindy klidný a přátelský, tentokrát nás uvítal mohutným řevem: „*Jak si to představujete? Jste padlí na hlavu? Jak jste si mohli něco podobného dovolit??*“ Zalapali jsme po dechu a překvapeně naslouchali... „*Já se tady snažím pomáhat lidem, přes okresní výbor strany prosazuji ubytování našich pracovníků na nově stavěném sídlišti*

a vy, troubové, si dovolíte chtít zkoumat nějaké blbě ložisko přímo na tom místě!! Takže, když tam zinek bude – sídliště se zbourá a mých 20 nárokových bytů půjde někam do čudu? Jste normální? Luna, přišly ty dva miliony na ten průzkum – tak vám přikazuji: okamžitě je do Prahy vrátit, omluvit se, že šlo o omyl a více o nějakém blběm zinku nechci ani slyšet! Rozuměli jste? Tak odchod – vypadněte, at vás nevidím!“

Tak jsme „vypadli“, nevěřicně jsme se na sebe podívali a pak se rozesmáli. Honza došlé peníze na projekt vrátil, vše podle přání šéfa urovnal a tak skončila akce s jedinečnou návštěvou toho středověkého dolu. Občas, když projíždím kolem toho velkého sídliště postaveného na středověkých dolech, tak si na to vzpomenu a před očima se mi vrací neuvěřitelný příběh, který jsme s Honzou Lunou zažili.

Těch zážitků bylo za život mnoho, ale teď nezbyvá, než na závěr připomenout ten poslední... Opravdu poslední, čili ten nejsmutnější. V pondělí 2. května 2011 nás Honza Luna, ve věku 68 let, nečekaně opustil. Byl to pro všechny ořes – vždyť ještě nedávno jsme seděli v muzejní kavárně při dobré kávě a vzpomínali a žertovali... Ale takový už je lidský osud – ta obávaná ženská postava v bílé plachtěce a s kosou nás občas překvapí rychle a zákeřně! Pohřeb byl určen na pátek 6. května a na mém telefonu se ozvala Jendova manželka a dcera s mimořádným přáním – abych se s jejím manželem (a tatínkem) v krematoriu veřejně rozloučil. Taková prosba s vámi zacloumá, ale odmítnout nejde! A protože se v pátek v 10 hod. uskutečnil v Třešti pietní akt k 66. výročí ukončení 2. světové války (a k tomu výročí té známé krvavé třeštské tragedie) a já zde slíbil krátký projev (za Český svaz bojovníků za svobodu), nezbyvalo, než po ukončení skočit do auta a ujíždět do Jihlavy. Když jsem doběhl do objektu krematoria a chtěl se rychle domluvit s obřadnicí a pozůstalou rodinou na programu rozloučení – zůstal jsem ořesen – budovou se ozývaly rytmické melodie pravého amerického džezu. Trubky, pozouny, klarinet a úžasný rytmus! Strnul jsem, vběhl do kanceláře a na obřadnici vychrllil, že zapomněli odepnout od magnetofonu obřadní síň a že tam všude zní zmíněná rytmická hudba. Soucítěně se na mne podívala a tiše pronesla: „*To je na přání pozůstalé rodiny a zemřelého!*“ Takže, kamaráde Honzo – i tady jsi mne zcela dostal! Z té hudby jako kdybych slyšel tvá slova: „...žádné nařikání, žádné smutné řeči – to ke mně nepatří – to nechci slyšet!“ Potom jsem přednesl svoji řeč a vzpomínku a úplný konec byl opět v Honzově režii. Když rakev zájžděla z katafalku do podzemí, ozvala se všem přítomným lidem známá skladba – americký tradicional „*When the saints go marching in*“ – čili v českém jazyce „*Když svatí pochodují*“. Píseň stará jako sám svět, kdo ji složil, nikdo neví a v New Orleans ji zpívali pouliční čističi bot a děvčata z prádelen. Slyšel jsem ji snad stokrát, mnohokrát jsme ji hráli a zpívali u trampských ohňů, ale nejlépe zazněla od jazzového klasika Louise Armstronga. ... Od této těžké chvíle však v mém životě zcela změnila své postavení a kdykoliv ji uslyším, bude mi připomínat toho, o kom vám vyprávím.

Vážený doktore Luno – milý Honzo, přiznávám za nás – jihlavské muzejníky, že natrvalo zůstáváš zachován v naší paměti, v našich srdcích a tvoje unikátní nálezy v našich sbírkách. Tak to navždy zůstane !

A teď si na Tebe všichni zavzpomínáme prostřednictvím skladby, kterou jsi nám naposledy naservíroval...

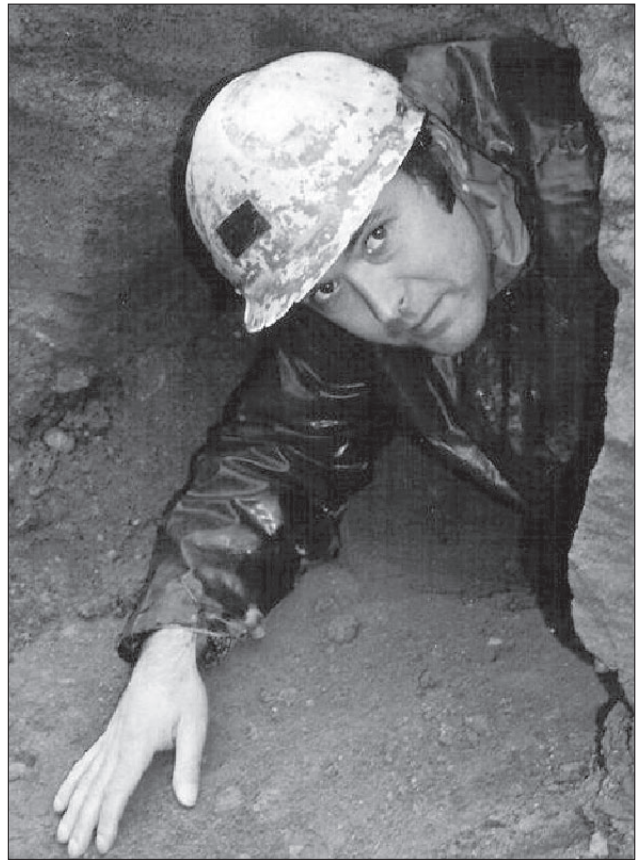
Když svatí pochodují ...

Došel mi dech, tak žádnéj spěch,
slyším je, přicházejí hrát.
Všichni svatí slávu táhnou,
já se k hříchům nepřiznávám.

Jsem připraven na slzy žen,
poslední láhev dopita.
Všichni svatí slávu táhnou,
kdo mne v nebi přivítá.

Už svatí jdou za rakví mou,
má holka půjde sama spát.
Černý koně káru táhnou,
smutný blues už začli hrát.

Už svatí jdou, vidím je jít,
já chtěl bych taky svatým být,
mít smutnou tvář, nad hlavou svatozář,
já chtěl bych líbat jejich tvář.

RNDr. Jan Luna, Jihlava - Starohorský couk, 1977 (foto: Z. Laštovička).